

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
KOSOVO	3
TURECKO	3
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	4
GRUZIE	4
DOKUMENTY SZBP EU	8

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

KOSOVO

Pozadí

Podle červencové zprávy¹ generálního tajemníka OSN Pan Ki-muna o Kosovu je v plánu reorganizace mise UNMIK v Kosovu tak, aby pravomoci postupně přecházely na misi EU EULEX.²

Aktuálně

Dne 18. srpna 2008 tato reorganizace začala podpisem technické dohody (Memorandum o spolupráci) zástupci EULEX a UNMIK. Předávání kompetencí směrem k EU však nemá podporu RB OSN. Rezoluce, která měla transformaci umožnit, byla totiž v červnu 2008 zablokována Čínou a Ruskem. Pan Ki-mun tuto skutečnost ve své zprávě označil za „neschopnost poskytnout vedení“ a dal i přes nesouhlas RB OSN pokyn k přesouvání pravomocí.³

Na tuto skutečnost s nevolí reaguje Srbsko. Srbské ministerstvo pro Kosovo odmítá jak proces rekonfigurace UNMIK bez souhlasu Bělehradu a RB OSN, tak rozmístění mise EULEX mimo mandát OSN. Srbská vláda ani státní instituce neuznávají misi EULEX v jakékoli části Kosova, které se nachází pod dočasnou správou OSN. Bělehrad požaduje, aby byl zahrnut do řešení situace v Kosovu. Jediným partnerem Srbska ve snaze nalézt přijatelné řešení je na základě platné rezoluce 1244 právě UNMIK. Srbští představitelé mluví o plíživém přebírání pravomocí, které ve svém důsledku znamená de-facto uznání nezávislosti Kosova, a hodlají podat stížnost na půdě OSN. Za Srbsko se postavilo Rusko, jeho tradiční spojenec. Ruský velvyslanec v Srbsku Alexander Konuzin prohlásil, že „Rusko Srbsku poskytne energickou podporu v této záležitosti“.⁴

TURECKO

Pozadí

Turecký přístupový proces se ocitá v pravidelných krizích. Loni krize doprovázela prezidentské a parlamentní volby. Letos vypukla okolo možného zákazu vládnoucí strany Ústavním soudem⁵. Celkový pokrok při vstupních jednáních s Tureckem je pak ve srovnání s ostatními kandidáty velmi pomalý.

¹ Jedná se o zprávu GT OSN z 15. července 2008, č. S/2008/458.

² Více informací viz. Přehled SZBP červenec 2008.

³ Přesun pravomocí může být ospravedlněn tím, že mise EULEX bude nadále podřízena misi UNMIK.

⁴ Bližší informace viz. Euobserver.com. *UN begins Kosovo handover to EU*. 19. 8. 2008, TIC 2055/2008-BELGRA. *Odmítavé reakce Bělehradu na podpis technické dohody mezi UNMIK a EUPT/EULEX*. 20. 8. 2008.

⁵ Více o procesu v práci PI [Vybraná témata 10/2008](#)

Aktuálně

Dne 30. července 2008 turecký ústavní soud hlasoval proti zákazu vládní strany. Ta byla obviněna z narušování sekularity státu poté, co zrušila zákaz nošení islámských šátků na univerzitách. Výsledek hlasování však byl těsný: Pět soudců hlasovalo pro zrušení strany, šest jich bylo proti.⁶

Představitelé EU tento výsledek přivítali. Současně vidí zažehnání krize jako vhodnou příležitost pro obnovení tureckého reformního úsilí. Komisař pro rozšíření Olli Rehn ve svém článku pro turecké noviny Milliyet ze dne 25. srpna 2008⁷ navrhuje řadu kroků, které by tureckou politickou situací pomohly stabilizovat a přiblížily Turecko EU. Zastává názor, že po zažehnání krize by Turecko mělo zreformovat své zákony týkající se politických stran, neboť ty byly jejím důvodem. Dále by podle Rehna bylo prospěšné ustavit úřad ombudsmana a více se zasazovat o práva žen, svobodu projevu a boj proti korupci. Připomíná, že EU se i nadále zavazuje v tomto úsilí Turecko podporovat (v roce 2007 poskytla EU Turecku zhruba 500 milionů eur).

V srpnu 2008 vydal Výbor pro EU francouzského Senátu zprávu, která zajímavě hodnotí příčiny pomalého pokroku v jednáních s Tureckem. Na vině podle této zprávy nejsou pouze politické krize, ale i zpomalení reformního úsilí v Turecku. Přitom zodpovědnost nese i EU, když v reakci na neplnění závazků Turecka plynoucích z Ankarského protokolu zmrazila jednání u osmi přístupových kapitol. Dalšími chybnými kroky ze strany EU je radikálně protiturecký postoj francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho a znění Závěrů Evropské rady z prosince 2007, které popřelo souvislost mezi přístupovými jednáními a vstupem do EU tím, že u slova „jednání“ byl na nátlak na nátlak Francie vynechán přívlástek „přístupový“.⁸

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

GRUZIE

Popis problematiky

Dne 8. srpna 2008 vypukl ozbrojený konflikt mezi Gruzíí a Ruskem. Snaha Gruzie o nastolení kontroly nad separatistickou oblastí Jižní Osetie vedla k masivní vojenské odpovědi Ruska. Konflikt se dále rozšířil i na druhou gruzínskou separatistickou oblast Abcházii. Dne 12. srpna 2008 došlo k podepsání šestibodové dohody o

⁶ Více informací viz Euobserver.com. *EU hails Turkish court decision not to ban ruling party*. 31. 7. 2008

⁷ Článek k dispozici [ZDE](#).

⁸ Více informací viz. TIC 2073/2008-PARI, *Zpráva z cesty francouzského Senátu do Turecka aneb jak zlepšit francouzsko-tureckou relaci?* 21. 8. 2008

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

příměří⁹, kterou pomáhali sjednat předseda Evropské rady Nicolas Sarkozy a americká ministryně zahraničí Condoleeza Riceová.¹⁰ Dne 26. srpna 2008 Rusko uznalo nezávislost obou separatistických oblastí. Tento krok je podstatným dělítkem ve vývoji konfliktu, neboť přinesl silné vyostření mezinárodní situace. Ta zůstává nadále vyhrocená a stala se předmětem celosvětové pozornosti.

Jednání v institucích EU do 26. srpna 2008

Dne 13. srpna 2008 bylo svoláno mimořádné **zasedání Rady**, které se konfliktu v Gruzii věnovalo. Ve svých Závěrech¹¹ uvádí, že násilí není řešením a neshody by měly být řešeny prostřednictvím mezinárodně-právních principů. Vyzývá obě dvě strany, aby se dodržovaly šestibodovou smlouvu. EU se dále zavazuje k podpoře vyřešení konfliktu. Závěry Rady však tentokrát ještě nepřinesly přímé odsouzení Gruzie či Ruska.

Dne 20. srpna 2008 se konalo zvláštní setkání europoslanců s gruzínskou ministryní zahraničí Ekou Tkeshelashviliovou, která prohlásila, že „Rusko jasně nedodržuje příměří“ a že v oblastech pod ruskou kontrolou pokračují etnické čistky. EU pak ministryně požádala o vyslání ESDP mise do Gruzie, která by situaci mohla objektivně posoudit, a varovala EU, že destabilizace Kavkazu může ohrozit energetickou bezpečnost EU. Reakce poslanců **Evropského parlamentu** (EP) na vystoupení ministryně byly převážně kladné. Myšlenku vyslání mise ESDP podporuje např. i Jacek Saryusz-Wolski, předseda zahraničního výboru EP. Objevil se však i názor, že gruzínská vojenská akce proti Jižní Osetii musí být odsouzena stejně tak, jako nepřiměřená reakce Ruska..^{12 13} Předsedkyně delegace EP v Gruzii Marie Anne Isler Béguin navrhuje, že EU by měla dát Gruzii perspektivu budoucího členství v EU a pro stabilizaci současné situace by mezinárodní společenství mělo vyslat do oblasti modré přílby.¹⁴

EU na gruzínskou krizi reagovala mimo jiné i aktivitou v oblasti humanitární pomoci. Dne 10. srpna 2008 uvolnila **Komise** z fondů Úřadu pro humanitární pomoc (ECHO) 1 milion eur pro okamžitou pomoc postižené gruzínské populaci. Dne 22. srpna 2008 pak byla tato pomoc navýšena o dalších 5 milionů euro. Prostředky mají být vynaloženy na pokrytí základních potřeb obyvatel, jako jsou potraviny, pitná voda, přístřeší, zdravotnická pomoc. Pomoc bude vykonávána nevládními organizacemi,

⁹ Dohoda obsahuje následujících šest bodů: ukončení násilí mezi znesvářenými stranami, ukončení nepřátelství, zaručení přístupu k humanitární pomoci, návrat gruzínských ozbrojených sil do jejich základů, návrat ruských ozbrojených sil do pozic před vypuknutím násilí, přičemž ruské mírové jednotky mohou provádět dodatečná bezpečnostní opatření do doby, než bude fungovat mezinárodní monitorovací mechanismus, otevření mezinárodní diskuse o bezpečnosti a stabilitě v Jižní Osetii a Abcházii.

¹⁰ Informace o pozadí a kontextu konfliktu a jeho průběhu do 18. srpna 2008 ke stažení [ZDE](#).

¹¹ Závěry Rady ze 13. srpna 2008 ke stažení [ZDE](#).

¹² Takto reagoval Tobias Pflügel, německý europoslanec za skupinu GUE/NGL.

¹³ Více informací ke stažení [ZDE](#).

¹⁴ Bližší informace [ZDE](#).

agenturami OSN a Červeným křížem. Kromě Komise uvolňují prostředky pro humanitární pomoc i jednotlivé členské státy EU.¹⁵

Jednání v institucích EU po 26. srpnu 2008

Dne 26. srpna 2008 Rusko uznalo nezávislost obou separatistických oblastí. Tento krok je podstatným dělítkem ve vývoji konfliktu, neboť přinesl silné vyostření mezinárodní situace. Rétorika představitelů EU vůči Rusku po 26. srpnu výrazně přitvrdila.

Předsednictví EU reagovalo na tento krok vydáním prohlášení¹⁶, které „toto rozhodnutí zásadně odsuzuje“ a odkazuje na jeho neslučitelnost s Chartou OSN a Závěrečným helsinským aktem. Francouzský ministr zahraničí Bernard Kouchner obvinil Moskvu z provádění etnických čistek v Jižní Osetii a vyjádřil obavy, zda Rusko nyní nebude sledovat další cíle, např. Moldavsko nebo ukrajinský Krym.¹⁷

Summit Evropské rady

Dne 1. září 2008 se v Bruselu konalo mimořádné zasedání Evropské rady, které přineslo reakce nejvyšší úrovně EU na gruzínskou krizi.

Ve svých Závěrech¹⁸ Evropská rada uvádí, že je „velmi hluboce znepokojena otevřeným konfliktem, který vypukl v Gruzii“ a „nepřiměřenou reakcí Ruska“. EU „důrazně odsuzuje“ jednostranné uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie ze strany Ruska a vyzývá obě strany konfliktu, aby se držely šestibodové úmluvy o příměří¹⁹.

EU se rovněž chystá vyslat do Gruzie pozorovací misi, která by zjistila, jakým způsobem se EU může na půdě Gruzie uplatnit v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP)²⁰.

Podle Závěrů se EU chce v Gruzii co nejvíce angažovat v zájmu gruzínské stability. Kromě humanitární pomoci chce zvážit možnosti posílení vztahů s Gruzii (jednání o bezvízovém režimu či jednání o zóně volného obchodu). V tomto ohledu se zřejmě na žebříčku priorit posune směrem vzhůru projekt Černomořské synergie či Východního partnerství²¹. EU dále jmenuje Zvláštního představitele pro krizi v Gruzii.

¹⁵ Bližší informace k dispozici [ZDE](#).

¹⁶ Prohlášení předsednictví ke stažení [ZDE](#).

¹⁷ Euobserver.com. *France accuses Russia of ethnic cleansing*. 27. 8. 2008

¹⁸ Závěry Evropské rady ke stažení [ZDE](#).

¹⁹ Podle šestibodové smlouvy se ruské síly měly stáhnout na pozice před vypuknutím konfliktu. Na gruzínském území jsou podle EU stále přítomny ruské ozbrojené síly. Velvyslanec Ruska při EU Vladimír Čižov to však popřel.

²⁰ Rozhodnutí o vyslání této mise by měla učinit Rada po předchozích konzultacích s OBSE a OSN do 15. září 2008.

²¹ Tuto iniciativu chce Evropská rada uvést v chod 1. března 2008. Konkrétní podobu projektu má zpracovat Komise do prosince 2008.

Co se týká vzájemných vztahů s Ruskem, EU prohlašuje, že „není žádoucí alternativy k pevnému vztahu, založenému na spolupráci, důvěře a dialogu“. Sankce, jak prohlásil Nicolas Sarkozy, by neprospěly nikomu. EU však pozastaví práce na nové Dohodě o partnerství, dokud Rusko nestáhne své síly z území Gruzie na pozice ze 7. srpna 2008, jak vyžaduje šestibodová dohoda.

Reakce gruzínské strany na výsledky summitu jsou pozitivní. Lado Gurgenzidze, předseda gruzínské vlády, prohlásil, že „je povzbuzen pevným stanoviskem Evropské rady“. Ruský velvyslanec při EU Vladimír Čižov komentoval pozastavení rozhovorů o nové partnerské smlouvě takto: „Jsme zklamáni, ano...ale čekali jsme 18 měsíců, než rozhovory začaly...nepotřebujeme rozhovory o nic více než EU“.

Jednání o Gruzii v EP

V návaznosti na mimořádné zasedání Evropské rady se dne 1. září 2008 o Gruzii opět jednalo i v EP. Stejně jako v případě předchozího jednání převažovaly hlasy odsuzující Rusko, avšak odsouzena byla některými poslanci i akce Gruzie.

- **Skupina EPP-ED** ústy Josepha Daula žádá tvrdý postup vůči Rusku. Využity by měly být jak politické, tak ekonomické nástroje. Joseph Daul zdůraznil, že role EU by mohla být důležitější za předpokladu posílení SZBP. K tomu je však nutno ratifikovat lisabonskou smlouvu.
- Hannes Swoboda (**skupina PES**) prohlásil, že intervence Ruska je neospravedlnitelná. EU by měla zareagovat posílením své politiky sousedství.
- Graham Watson (**skupina ALDE**) odsoudil jak Rusko, tak i Gruzii. Prvek odsouzení Gruzie v reakcích EU chybí.
- Konrad Szymanski (**skupina UEN**) připomněl, že Rusko dosud nesplnilo 3 ze šesti bodů smlouvy o příměří. Situace by měla být řešena snížením energetické závislosti na Rusku a jeho mezinárodní izolací.
- Francis Wurtz (**skupina GUE/NGL**) zastává názor, že jednoznačně proruské či progruzínské postoje nejsou řešením. Staví se však za územní celistvost Gruzie, kterou doporučuje podpořit právně závaznou smlouvou
- Bernard Wojciechowski (**skupina IND/DEM**) si myslí, že Rusko musí za svou akci zaplatit, nadále jsou ale potřeba přátelské vztahy EU a Ruska.
- Sylwester Chruszcz (**skupina NI**) zdůraznil, že Gruzie zaútočila na Jižní Osetii a odmítla uznat její nezávislost. Podivil se nad nekonzistencí západní politiky vzhledem k paralele mezi Kosovem a Jižní Osetií.²²

Jednání o Gruzii v mezinárodních organizacích

OBSE dne 18. srpna 2008 nakonec po předchozích neshodách schválila navýšení počtu vojenských pozorovatelů mise OBSE v Gruzii. Dvacet nových pozorovatelů by

²² Více informací o jednání EP k dispozici [ZDE](#).

mělo být nasazeno okamžitě, přestože nejsou jasné vymezeny modalities jejich nasazení, a dalších osmdesát poté, co se OBSE v této věci shodne.²³

Dne 19. a 21. srpna 2008 se otázkou Gruzie zabývala **RB OSN**. Francie předložila nový návrh rezoluce, který obsahoval zmínku o teritoriální integritě Gruzie, stažení ruských sil za linie před vypuknutím násilí a gruzínských na základny. Rusko návrh odmítlo s tím, že přijme pouze text, který doslova reprodukuje šestibodovou dohodu o příměří a který nebude obsahovat ustanovení o gruzínské územní celistvosti. Rusko pak předložilo svůj protinávrh, který ovšem také nebyl přijat. Jednání v rámci RB OSN tak dosud nepřinesla výsledky.²⁴

Dne 19. srpna se konalo mimořádné zasedání ministrů zahraničí **NATO**, na kterém došlo ke shodě na společném postupu vůči Rusku. Výsledkem jednání bylo zřízení komise NATO-Gruzie, která představuje konzultační mechanismus, a vyslání Vysokého představitele NATO do Gruzie. Ministři také odmítli obvyklé pokračování vztahů NATO-Rusko, ovšem bez konkrétního návrhu, v jakém směru budou vztahy omezeny.²⁵ Generální tajemník NATO Jaap de Hoop Scheffer nicméně prohlásil, že v současné době nevidí možnost svolání Rady EU-Rusko.

Dne 27. srpna 2008 pak Severoatlantická rada vydala v reakci na ruské uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie prohlášení²⁶, ve kterém je Rusko vyzváno ke změně tohoto rozhodnutí a respektování mezinárodního práva. Stejněho dne vydala prohlášení²⁷ také skupina **G7**. V něm ministři zahraničí G7 odsuzují „akci člena G8“ a hluboce litují nepřiměřeného použití vojenské síly Ruskem. Ruskou federaci vyzývají, aby se držela šestibodové dohody o příměří.

Další předpokládaný vývoj

Dne 3. září 2008 přijme EP o situaci v Gruzii usnesení. Dne 8. září budou pokračovat rozhovory o plné implementaci šestibodové smlouvy o příměří. Do Moskvy za tímto účelem EU vyšle předsedu Evropské rady, předsedu Komise a Vysokého představitele pro SZBP. O den později se bude konat summit EU-Ukrajina, jemuž nyní EU bude přikládat prioritní důležitost. Do 15. září 2008 by měla Rada učinit rozhodnutí ohledně vyslání pozorovací mise EU do Gruzie. Na 14. listopad 2008 je pak naplánován summit EU-Rusko.

²³ Více informací viz. TIC 1599/2008-SMVe. *Stálá rada OBSE schválila rozhodnutí o navýšení vojenských pozorovatelů mise OBSE v Gruzii - ale jiné, než se plánovalo*. 19. 8. 2008

²⁴ Více informací viz. TIC 2015/2008-NYSM. *Informace z Rady bezpečnosti OSN*. (34. týden 2008) (New York, 22. 8. 2008)

²⁵ Bližší informace viz. TIC 127150/2008-OSVE. *Záznam z mimořádného zasedání ministrů zahraničí NATO*. (Brusel, 19. 8. 2008)

²⁶ Prohlášení k dispozici [ZDE](#).

²⁷ Prohlášení G7 k dispozici [ZDE](#).

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Předběžná analýza vzdělávacích potřeb a požadavků relevantních pro ESDP – Přehled 2008 - [12366/08](#)

Datum: 1. 8. 2008

Typ dokumentu: Předběžná analýza

Obsah dokumentu: Dokument osvětluje, jaké specifické vzdělávací požadavky je v diplomatické, civilní i vojenské oblasti nutno splnit, aby bylo dosaženo rozvoje vědomostí a dovedností, které se vztahují k ESDP.

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY, kterým se mění společný postoj 2007/140/SZBP o omezujících opatřeních vůči Íránu - [12147/08](#)

Datum: 7. 8. 2008

Typ dokumentu: Návrh společného postoj Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument upravuje znění původního dokumentu 2007/140/SZBP.

ROZHODNUTÍ RADY, kterým se provádí společný postoj 2004/694/SZBP o dalších opatřeních na podporu účinného provádění mandátu Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) - [12364/08](#)

Datum: 19. 8. 2008

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument vypouští Radovana Karadžiče ze seznamu osob, kterým má být zmrazen majetek podle společného postoje 2004/694/SZBP.

Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu

Zpráva o prvním roce provádění černomořské synergie - [11032/08](#)

Datum: 21. 8. 2008

Typ dokumentu: Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument hodnotí provádění Černomořské synergie.

ROZHODNUTÍ RADY A KOMISE o uzavření protokolu k Dohodě o stabilizaci a přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Albánskou republikou na straně druhé s ohledem na přistoupení Bulharské republiky a Rumunska k Evropské unii - [7999/08](#)

Datum: 21. 8. 2008

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady a Komise

Obsah dokumentu: Text dokumentu přijímá protokol k Dohodě o stabilizaci a přidružení.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2237, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz